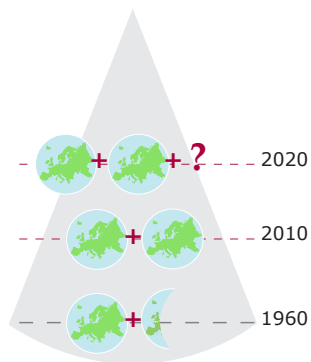

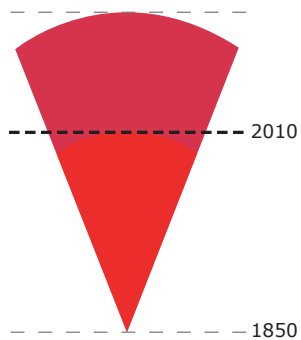
Wymiar ogólnościowy

Na całym świecie od 12 do 55% wybranych grup kręgowców, bezkręgowców i roślin jest zagrożonych wyginięciem; spadek liczby gatunków dzikich kręgowców w latach 1970-2006 był szczególnie drastyczny w obszarach tropikalnych (59%) i w ekosystemach słodkowodnych (41%) (GBO3, 2010). Obecnie ochroną objęte jest jedynie 0,7% oceanów (WDPA, 2010). Tempo wylesiania obszarów tropikalnych spadło w latach 2000-2010 o niemal 20% (FAO), jest jednak w dalszym ciągu bardzo wysokie: co roku znika 13 milionów hektarów lasów (obszar równy dalszym ciągi Grecji). W tym kontekście zapotrzebowanie Europy na zasoby naturalne znacznie przekracza zasoby dostępne w jej granicach.

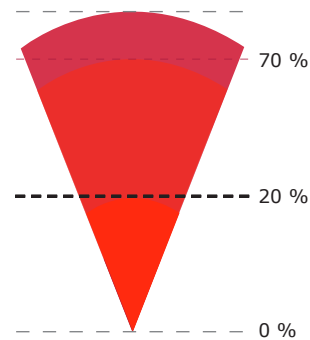
Europejski ślad ekologiczny — coraz większe globalne oddziaływanie
Obecnie konsumpcja w Europie przekracza dwukrotnie możliwości produkcyjne jej gruntów i mórz. Zgodnie z szacunkami sieci Global Footprint Network na przestrzeni ostatnich 40 lat europejski ślad ekologiczny uległ zwiększeniu o 33%. Europa musi zająć się kwestią ogólnościowego wymiaru swojej konsumpcji.

'Na przestrzeni ostatnich kilkuset lat ludzie doprowadzili do zwiększenia tempa wymierania gatunków aż o 1000 razy w porównaniu z naturalnym tempem, typowym dla wcześniejszych dziejów Ziemi. (MA, 2005).

Zakwaszenie oceanów — pierwsze oznaki wpływu na łańcuchach żywnościowych
W skali ogólnościowej zakwaszenie oceanów wzrosło o 30% w ciągu ostatnich 150 lat, głównie w wyniku wzrostu emisji CO₂ (UNEP). Wzrost zakwaszenia w środowisku morskim zagraża przetrwaniu wielu organizmów morskich, co może z kolei dotknąć liczne żywiące się nimi gatunki.

Rafy koralowe — niedoceniana odpowiedzialność UE
Zniknęło już 20% światowych tropikalnych raf koralowych, a kolejne 50% stoi w obliczu zagrożenia. Ponad 10% światowych zasobów raf koralowych znajduje się w obrębie terytoriów zamorskich państw członkowskich UE (IUCN).

Europejska Agencja Środowiska

Europejski poziom odniesienia w zakresie różnorodności biologicznej

W jakim położeniu znajduje się Europa w 2010 r.?

Coraz więcej dowodów świadczy o tym, że stan licznych ekosystemów znajdzie się wkrótce – lub już się znajduje – w sytuacji bez odwrótu. Podobnie jak dwustopniowy wzrost temperatury na świecie powyżej poziomu sprzed okresu uprzemysłowienia może doprowadzić do katastrofalnej zmiany klimatu, tak utrata różnorodności biologicznej wykraczająca poza określony poziom będzie miała dalekosiężne skutki dla funkcjonowania naszej planety. Poziom ten nie został jeszcze ostatecznie określony, lecz już teraz naukowcy mają świadomość, że obecne tempo utraty różnorodności biologicznej zagraża dobrobytowi ludności UE i całego świata w przyszłości (Komisja Europejska, 2010).

Gatunki stojące przed groźbą wyginięcia

Aż do 25% europejskich gatunków zwierząt – ssaków, płazów, gadów, ptaków i motyli – stoi przed groźbą wyginięcia, dlatego też zostały one uwzględnione przez IUCN w regionalnej czerwonej księdze UE.

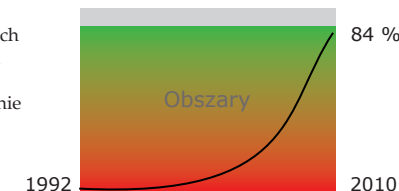
Niewystarczający stan ochrony

Stan ochrony 62% siedlisk i 52% gatunków objętych dyrektywą siedliskową UE oceniany jest jako niewłaściwy (EAS-ETC/BD, 2009).

Wyznaczanie obszarów Natura 2000 dobiega końca

Wyznaczanie obszarów lądowych Natura 2000 w Europie dobiega końca. W przypadku obszarów morskich wymagany jest znacznie większy nakład działań (EAS-ETC/BD, 2010).

Funkcje	Ekosystemy	Agro-ekosystemy	Lasy	Użytki zielone	Wrzosowiska i roślinność krzewiasta	Tereny podmokłe	Jeziora i rzeki
Zaopatrzeniowe							
Rośliny uprawne/drewno	↓	↑				↓	
Inwentarz żywy	↓	=	=	=		↓	
Dziczyzna/dziko rosnące rośliny jadalne	=	↓	↓			=	
Drewno na opał		=		=			
Połowy ryb						=	=
Akwakultura						↓	↓
Zasoby genetyczne	=	↓	↓	=		=	
Woda słodka		↓				↑	↑
Regulacyjne							
Zapylenie roślin	↑	↓	=				
Regulacja klimatu		↑			=		=
Kontrola liczebności szkodliwych organizmów	↑		=				
Zapobieganie erozji		=	=	=			
Regulacja stosunków wodnych		=		↑		↑	=
Oczyszczanie wód						=	=
Regulacja zagrożeń						=	=
Kulturowe							
Rekreacyjne	↑	=	↓	↑		↑	=
Estetyczne	↑	=	=	=		↑	=

Stan na okres 1990 do chwili obecnej

■ Lepszy ■ Mieszany ■ Gorszy ■ Nieznany □ Nie dotyczy

Funkcje ekosystemów w UE

Ciągła degradacja funkcji ekosystemów
Ocena się, że większość funkcji ekosystemów w Europie ulega „degradacji” – ekosystemy nie są już w stanie zapewnić optymalnej jakości i ilości pełnionych funkcji podstawowych, takich jak zapylenie roślin, czyste powietrze i woda albo zapobieganie powodziom lub erozji (projekt RUBI-CODE 2006-2009; nie uwzględniono ekosystemów morskich).

Tendencja pomiędzy okresami

↑ Poztywna zmiana pomiędzy okresami 1950-1990 i 1990 do chwili obecnej

↓ Negatywna zmiana pomiędzy okresami 1950-1990 i 1990 do chwili obecnej

= Bez zmiany pomiędzy dwoma okresami

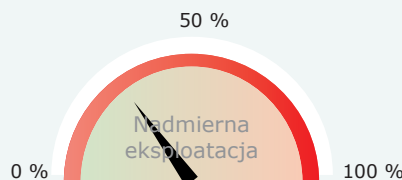
Zagrożenia

Główną przyczyną utraty różnorodności biologicznej są zmiany w obrębie siedlisk przyrodniczych. Są one w większości przypadków spowodowane: intensywną produkcją rolną i odłogowaniem gruntów rolnych, działalnością budowlaną i transportową (fragmentacja), nadmierną eksploatacją lasów, oceanów, rzek, jezior i gleb, ekspansją gatunków obcych, zanieczyszczeniami, a także – w coraz większym stopniu – zmianą klimatu. Każda strategia polityczna, o ile ma być skuteczna w utrzymaniu i przywracaniu różnorodności biologicznej w Europie, musi uwzględniać powyższe zagrożenia.

Utrata siedlisk — przedmiot szczególnej troski
70% gatunków jest zagrożonych utratą swojego siedliska (IUCN). Liczebność ptaków krajobrazu rolniczego spadła w latach 1990-2007 o 20-25% (Eurostat, 2010).

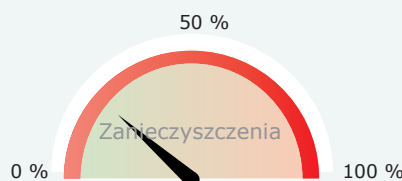

Nadmierna eksploatacja — potrzeba bardziej zrównoważonego rozwoju
30% gatunków jest zagrożonych nadmierną eksploatacją (IUCN). Na przykład: 88% zasobów połowowych poławia się w ilościach przekraczających poziom maksymalnego podtrzymywalnego połowu (ICES, 2008), a 46% w ilościach przekraczających bezpieczne granice biologiczne, co oznacza, że odbudowa tych zasobów może okazać się niemożliwa (EAŚ, 2010).

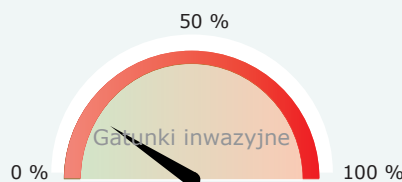

Zanieczyszczenia — poprawa sytuacji w niektórych obszarach

Mimo poprawy sytuacji w niektórych obszarach, 26% gatunków jest zagrożone pestycydami, a także nawozami w rodzaju azotanów i fosforanów (IUCN).

Inwazyjne gatunki obce — zjawisko coraz powszechniejsze
22% gatunków jest zagrożonych ekspansją inwazyjnych gatunków obcych (IUCN).

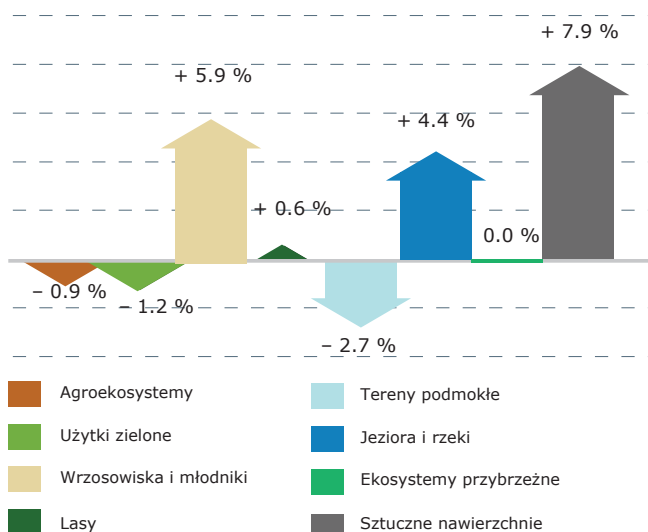

Zmiana klimatu

Obserwuje się zmiany w obrębie siedlisk i w zakresie rozmieszczenia gatunków, jak również zjawisko pustynnienia. Zmiana klimatu wchodzi w interakcję z innymi zagrożeniami, niejednokrotnie je zaostrzając.

Ekosystemy

Zmiany w obrębie ekosystemów w latach 1990-2006

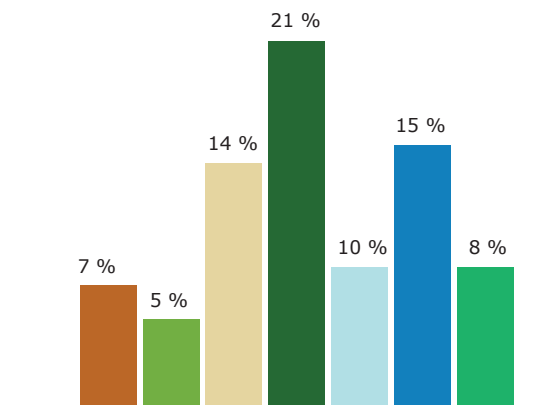

Ciągła utrata obszarów przyrodniczych

Jak wynika z najnowszej inwentaryzacji Corine Land Cover (EAŚ, 2010), w całej Europie ma miejsce nieprzerwane rozprzestrzenianie się sztucznych nawierzchni (np. niekontrolowany rozwój miast, infrastruktura) oraz odłogowanie, co niekorzystnie wpływa na użytki rolne, użytki zielone i tereny podmokłe. Naturalne użytki zielone ulegają ciągłemu przekształceniu w grunty orne i obszary zabudowane. Tempo utraty terenów podmokłych uległo zmniejszeniu (w ciągu ostatnich 16 lat utracono niemal 3%), jednak do 1990 roku Europa i tak utraciła już ponad połowę swoich terenów podmokłych. Obszary z ekstensywną produkcją rolną są przejmowane przez systemy produkcji intensywnej, a częściowo ulegają przekształceniu w lasy.

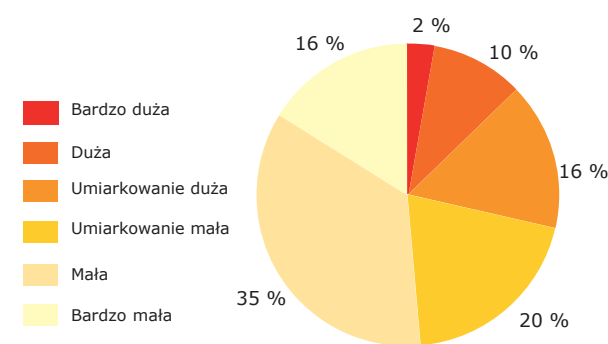
Wykorzystywanie zasobów naturalnych w obecnym tempie prowadzi do nieprzerwanego zmniejszania różnorodności biologicznej oraz do degradacji ekosystemów. Samo wyznaczanie obszarów chronionych nie wystarczy, aby położyć temu kres. Różnorodność biologiczna musi być w dalszym ciągu uwzględniana w innych odnośnych obszarach polityki (dotyczących rolnictwa, rybołówstwa, energii, transportu, a także polityce strukturalnej i rozwoju. Mając na względzie monitorowanie postępów i badanie tendencji po roku 2010, Europejska Agencja Środowiska wraz z Komisją Europejską opracowały „poziom odniesienia”, czyli zapis danych dot. obecnego stanu różnorodności biologicznej, w celu utworzenia bazy ewidencyjnej niezbędnej do przyspieszenia działań UE na rzecz walki z ogólnosiwiatowym kryzysem różnorodności biologicznej już od chwili obecnej. Więcej informacji na stronie www.biodiversity.europa.eu.

Właściwy stan ochrony siedlisk

Siedliska w ekosystemach — niewystarczający ogólny stan ochrony
Sprawozdanie zbiorcze za okres 2001-2006 wymagane na mocy art. 17 dyrektywy siedliskowej UE wykazuje, że stan ochrony gatunków i siedlisk typowych dla najważniejszych ekosystemów jest niewystarczający. W zależności od ekosystemu udział siedlisk o wystarczającym stanie ochrony sięga od 5 do 21%.

Fragmentacja w UE-27 (% całkowitej powierzchni)

Fragmentacja zagraża zielonej infrastrukturze UE

Fragmentacja niemal 30% gruntów w UE-27 jest umiarkowanie duża do bardzo dużej, co spowodowane jest niekontrolowanym rozwojem miast i rozwojem infrastruktury. Fragmentacja wpływa niekorzystnie na wzajemne połączenia ekosystemów, a także na ich zdrowie i zdolność do wypełniania ich funkcji (EAŚ, ETC/LUSI, 2010).